

Modern Predikan.

Friedrich Niebergall: Die moderne Predigt. Verlag von
J. C. B. Mohr, Tübingen.

PROFESSOR Niebergall är en flitig författare på den praktiska teologiens område. För denna tidskrifts läsare torde han vara bekant genom sin för några år sedan utgivna homiletik: "Wie predigen wir dem modernen Menschen?" och måhända också genom sin senare utgivna "Praktische Theologie". Han är också utgivare av "Praktisch-theologische Handbibliothek", i vilken serie en rad med honom liktänkande teologer och präster skrivit mer eller mindre värdefulla eller värdelösa specialstudier i olika praktisk-teologiska ämnen. Bland dessa har jag för flera år sedan med synnerlig behållning läst Karl Hackenschmidts "Christuspredigt für unsere Zeit" och med någon behållning också Niebergalls "Die Kasualrede". Av de övriga i serien utkomna avhandlingarna har jag läst ett flertal utan synnerlig valuta, men vill dock anbefalla serien, då den otvivelaktigt innehåller ett och annat av verkligt värde.

Den bok, som här skall omnämnas, är enligt författarens utsago att betrakta som en kompletterande och avslutande efterskrift till hans homiletik och omfattar 230 trycksidor. Efter att i bokens första del ha givit en "kulturhistorisk och teologisk grundval" behandlar förf. i andra delen "modern homiletik och modern predikan" för att i den sista delen giva den moderna predikans facit och till sist i en kort avslutning säga några ord om "Verzicht, Hoffnung, Aufgabe".

Den som läst N:s homiletik känner snart igen sig. Den teologiska grundsynen är densamma. Den hyperpsykologiska metoden går också igen, om än försiktigare och moderniserad. Ordet "modern" är även här och kanske i ännu högre grad huvudordet. Det kunde vara av intresse att räkna, hur många gånger det ordet förekommer på dessa 230 sidor. Man undrar ovillkorligen, om det aldrig fallit Niebergall in, att ju "modernare" predikan är, d. v. s. ju mer tidsbestämd och miljöbestämd den är, desto efemärare och desto förgängligare är den. I bokens andra del, där

förf. ger ett tvärsnitt genom nutida tysk evangelisk predikan, och där han karaktäriserar de f. ö. mycket godtyckligt valda typerna, grupperar han predikningarna under rubrikerna: liberal predikan, omodern predikan, förmodern predikan, modern predikan, högmodern predikan, säskilda predikningar och eftermodern predikan. Den eftermodern predikan är den, som vuxit ur den dialektiska teologien.

Naturligtvis har denna historiska del av boken ett visst intresse, såtillvida som det är intressant att se, vilka predikanter N. tar fram och hur han bedömer dem. De flesta namnen äro okända, och många namn saknar man. Stange i Göttingen har fått komma med, men Paul Althaus saknas. Geyer och Rittelmeyer äro med, men Bezzel saknas. Över huvud synes urvalet vara gjort med hänsyn till teologisk ståndpunkt eller med hänsyn till modernitet och inte efter den andliga tyngden hos predikant och predikan.

Det största intresset erbjuda dock den första och den tredje delen i boken. Den kulturhistoriska grundvalen söker N. vinna genom att karaktärisera "den moderna människan" och hennes ställning till religion, kristendom och kyrka. Allt vad han säger härom läser man inte utan spänning. Den moderna människans karaktäristikum ger han i följande antiteser: Bindung — Lösung — Bindung, Glaube — Zweifel — Gläubigkeit, Alte Moral — Ethischer Naturalismus — Neue Moral, Sitte — Heuchelei — Wahrhaftigkeit, Kultur — Zivilisation — Scheinkultur, Auktorität — Vernunft — Erfahrung, Sacrificium — Rational — Irrational, Kultur — Untergang — Weltgestaltung, Dinglichkeit — Persönlichkeit — Sachlichkeit, Geist — Stoff — Seele, Solidarisch — Liberal — Sozial, Eindruck — Ausdruck — Sachlichkeit, Schlicht — Kitsch — Echt, Rückblick.

Allt detta låter ju mycket intressant, men behållningen blir ganska klen. Man väntar för varje ny antites att få en djupare inblick i "den moderna människans" inre struktur. Man läser i spänd förväntan. Ty det kunde ju dock vara av hjälp för ens egen förkunnelse att känna denna underliga människa. Men man blir besviken, kanske mest på den moderna människa. Hon blir ett abstraktum, en bild. Det som säges är tämligen enkla och självklara ting. Den moderna människan är ingenting annat än den vanliga människan såsom barn av sin tid. Naturligtvis har N. ett och annat att giva till tidsmänniskans karaktäristik. Naturligtvis kan man vinna ut ett och annat ur detta kapitel. Men man har dock en känsla av, att "den moderna" betonas för mycket och "människan" för litet. Beträkningen är allt för mycket psykologisk och allt för litet religiös.

Den tredje delen i N:s bok synes mig vara den som ger mest. Här upprepas mycket, som är sagt i N:s homiletik, och han påpekar själv att så är. Men här finns nog ett och annat att taga vara på. Och här kan man göra

den iakttagelsen, som man inte sällan kan göra inför teologer av starkt liberal riktning, att de lyckligtvis äro ganska inkonsekventa. När det kommer till kritan och de skola bestämma, vad evangeliet är och vad som skall vara den kristna förkunnelsens innehåll, då taga de med mycket mer, än som noga taget rymmes i deras teologi. Så gör även N.

Kapitlet om predikans tankeinnehåll har inte bara tankeinnehåll. Här är mycket sagt, som man lyssnar till och gläds över och är tacksam för. Här tror jag, att vi förkunnare verkligen kunna lära inte så litet eller åtminstone få belyst, vad vi ofta dunkelt tänkt eller frågat efter. Vad är predikans egentliga uppgift? N. ger i detta kapitel svaret på många olika sätt, och varje svar väcker tankar och skänker eggelse, tvingar givetvis också ibland till motsägelse. Även när han talar om verkningsskrets och verkningssätt, har han åtskilligt att säga, som det är nyttigt för en förkunnare att tänka på. Hur går det t. ex. till, när ordet verkar? Må vara, att detta är något irrationellt, ett verk i det fördolda, som ingen kan se eller bedöma. Man kan ju dock inte underlåta att fråga den frågan. Och saken har ju också sin psykologiska sida. "Bäst klagör man det genom att säga: det måste ske ett ryck i viljan hän emot den sak, som i ordet erbjuder sig. Det sker i regel blott i ett bestämt yttre eller inre läge. När ord och situation sammanträffa och det förra tages allvarligt i den senare, då kan en verkan inträda." Det ligger en djup sanning i detta sista. Iakttagelsen är utan tvivel riktig och värd att minnas. Därmed är inte sagt, att vi predikanter kunna på förhand veta, hur de kristna tankarna omsättas i åhörarnas inre. "Vi kunna alls inte veta, hur våra kristna tankar omsättas i åhörarnas ande."

N. säger i slutet av sin bok, att alla kommande homiletiker måste taga hänsyn till radion. "Varje kommande homiletik måste innehålla ett kapitel om radiopredikan". Det låter skrämmande. Mätte vi förskonas från teorier om en särskild sorts predikan för radio. Tyskarna äro farliga, när de vilja göra vetenskap av allting. Men de ha tydligen ett behov av att tankemässigt genomtränga och systematisera.

Min anmälan må bringas till slut. Vilket blir slutomdömet om boken? För mycket psykologi och för litet kristendom. För mycket av metodiska anvisningar, men för litet av andliga impulser. För många ord om allt möjligt, men för litet av det som böjer läsaren i självransakan inför Gud. Mycket att tänka på och taga lärdom av, men mycket som kunde varit osagt. Problemet är inte "den moderna predikan". Problemet är ett annat, ett mycket djupare. Problemet är: hur skola vi förkunnare bliva Kristi sändebud i vår tid och till vår tids människor? Hur skola vi med vår predikan bereda väg för Herren till själarna? Det ser ut, som om "den moderna predikan" förmådde det mindre än den "förmoderna". Det vi

predikanter behöva är andlig och personlig fördjupning. Men så behöva vi också taga vår predikouppgift så allvarligt, som den skall tagas. En predikans förnyelse beror av vår egen förnyelse och av ökat ansvar för vår predikogärning.

Cwl.

Nytt reglemente för Kungl. Musik-konservatorium.¹

Nu gällande reglemente för det under Musikaliska Akademien ställda musikkonservatoriet är utfärdat 1881 och har sedan länge visat sig föråldrat. Med insikt härom underställde akademien redan 1915 Kungl. Maj:ts förslag till nytt reglemente ävensom i samband därmed stående examensförfattningar och villkor för behörighet till vissa musikaliska befattningar. Vid omarbetning av reglementet voro framför allt två huvudsynpunkter bestämmande, nämligen dels behovet att bringa de olika studieplanerna i närmare överensstämmelse med det ändamål, för vilket studierna idkas, så att särskilda studiegrupper uppställts för dem, som bedriva specialstudier i de olika ämnena, och särskilda för dem, som idka studier för avläggande av examen, dels ock önskvärdheten att höja fordringarna för inträde vid läroverket, särskilt i fråga om ålder och utbildning i humanistiska ämnen. Härjämte framstod som ett viktigt syftemål att åstadkomma en väsentlig ökning av fordringarna för musiklärarexamen. Emellertid fick reglementsförslaget anstå på grund av kyrkomusikerfrågans svävande läge, och då förslaget tio år senare återupptogs vidtogos vissa ändringar med hänsyn dels till den utveckling konservatoriet undergått och den ytterligare erfarenhet som vunnits sedan det tidigare förslaget avlämnades. Den förnyade behandling akademien sålunda ägnade reglementet ledde till utarbetande av ett reviderat förslag, som 1925 underställdes Kungl. Maj:ts prövning. Sedan domkapitlen och andra myndigheter yttrat sig häröver, undergick förslaget vissa jämkningar, och 1928 avlämnades till Kungl. Maj:tt det reglementsförslag, som den 16 sistlidne april vunnit stadsfästelse.

Enligt detta nya reglemente äro läroämnena liksom i det tidigare förslaget fördelade i särskilda grupper, dels för specialstudier och dels för studier till avläggande av vissa examina. För specialstudier förekommer icke någon avgångsexamen eller betygssättning. Den senare gruppen —

¹) Följande artikel har från initierat håll ställts till redaktionens förfogande.